

SIIPIRIKKO 2/86

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Puheenjohtaja: Juha Miettinen Värttinätie 28 80260 Joensuu
puh 32110

Varapuheenjohtaja: Jouko Tiussa Ensonkatu 8 80200 Joensuu
puh 35849

Sihteeri: Tarja Hirvonen PL 119 80101 Joensuu

Rahastonhoitaja: Ari Tanskanen Ahmankatu 34 80120 Joensuu
puh 122009

Muut hallituksen jäsenet: Harri Kontkanen 81235 Lehtoi puh 79865,
Kimmo Koskela Iiksenvaara 80260 puh 33397, Ari Latja
Koulukatu 30 b A 5 80100 Joensuu puh 122139, Jouni Pursiainen
Hiiliruukinkatu 5 A 20 80260 Joensuu puh 825520

Lehden toimituskunta: Mauri Leivo (vastaava toimittaja), Juhani
Hyttinen ja Veijo Turunen

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille
jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1986 on 40 mk (opis-
kelijat, alle 25 v. 30 mk, perhejäsenmaksu 10 mk). Siipirikon ti-
lausmaksu v. 1986 40 mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk
(juhlanumero 15 mk), vuosikerrat 1982- 5 mk + postituskulut.
Yhdistyksen tili SYP Joensuu 201620 - 337216/Pohjois-Karjalan
Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu.

Kansi Pikkulokki (Valokuvannut Kari Koskela)

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Höytiäisen kanavan lintuasema 1985: Juha Miettinen & Ari Latja	35
Kesähavainnot 1985 Pohjois-Karjalassa: Juha Miettinen	41
Päiväpetolinnut 1985 Pohjois-Karjalassa: Hannu Lehtoranta	48
Lapinpöllön (Strix nebulosa) pesinnästä Pohjois-Karjalassa vuon- na 1985: Hannu Lehtoranta	54
Tiedonanto	61
P-KLTY:n tilitys vuodelta 1985	62
P-KLTY tiedottaa	63
Vol. 1985	64

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rari-
teettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
☆ = Alueellisen rariteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

HÖYTIÄISEN KANAVAN LINTUASEMA 1985

Juha Miettinen & Ari Latja

Vuoden 1985 aikana rengastustoiminta Höylasilla pääsi kunnolla vauhtiin. Sekä syksyllä että keväällä saatiin lintuja verkoista yllättävän hyvin. Kevätkaudella vielä kokeiltiin eri verkkopaikkoja, joista syyskauden alussa valittiin 12 vakioverkkopaikkaa. Vakioverkkopaikat osoittautuivat hyvin valituiksi, sillä niistä saatiin peräti 76.5 % syyskaudella rengastetuista linnuista. Rengastuspäiviä kertyi yhteensä 126, joista 21 oli talvivakiopyyntiä, 78 vakioverkkopyyntiä (syksyllä) ja 6 pesäpoikas- ja/tai emorengastuspäiviä. Lähes yhtenäisiä pyyntijaksoja oli keväällä 14.5-1.6. ja syksyllä 1.8.-30.10. Rengastajat ja rengastus- sekä kontrollimäärät selviävät taulukosta 1. Avustajina toimi noin 20 henkilöä, joista vähintään viisi kertaa seuraavat: Ari Latja, Harri Kontkanen, Ari Tanskanen, Ari Parviainen ja Markku Halonen.

	reng	kontr	yht
Juha Miettinen	6404	1632	8027
Jouko Tiussa	898	418	1316
Jouni Pursiainen	105	49	154
Mauri Leivo	101	45	146
Ari Latja	68	4	72

	7576	2148	9724

Taulukko 1. Rengastajat ja rengastus- ja kontrollisummat

Rengastukset ja kontrollit

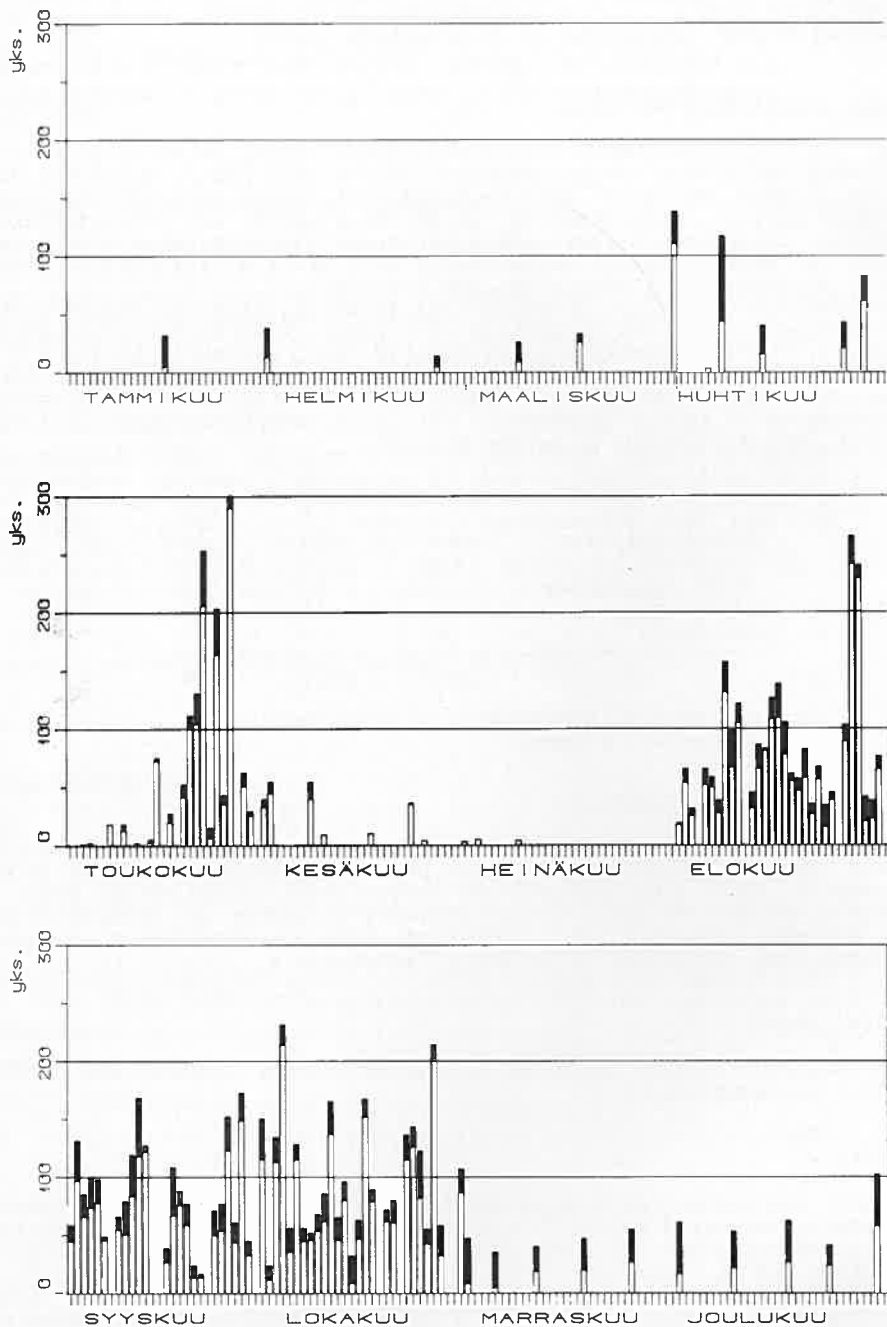
Rengastus- ja kontrollimäärät päivittäin ovat kuvassa 1. Eniten lintuja tuli odotetusti pajulinnun päämuuttopäivinä sekä keväällä että syksyllä, mutta yllättäen yli 100 rengastuksen päiviä kertyi huhti-lokakuun välillä peräti 25. Lajikohtaiset rengastus- ja kontrollisummat on esitetty taulukossa 2. Kymmenen eniten rengastettua lajia ja niiden rengastussummat on esitetty taulukossa 3.

Talvilinnut

Talvikausien 1984/85 ja 85/86 rengastustulokset käsitellään myöhemässä katsauksessa.

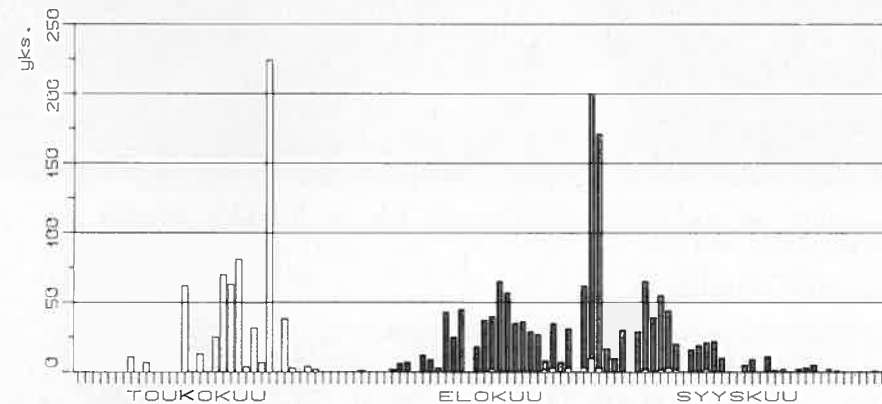
Kevät

Suurin osa vuoden kahlaajarengastuksista saatiin toukokuun lopussa, jolloin takatalvi pysäytti arktisten kahlaajien muuton (ks. Taulukko 2.). Rengastettujen suosirrien määrä olisi ollut suurempikin elleivät renkaat olisi loppuneet kesken. Valtakunnallisesti edustavimpia rengastuksia olivat jänkäsirriäiset (alustavien tietojen mukaan ainoat Suomessa v. 1985 rengastetut!). Jänkäkurpat puolestaan edustavat puolta Suomen rengastussaaliista. Kaikki kahlaajat saatiin verkoilla; katiskoita ei vielä asemalla ole. Haukkahäkki oli vireessä toukokuussa pari viikkoa ilman tulosta.

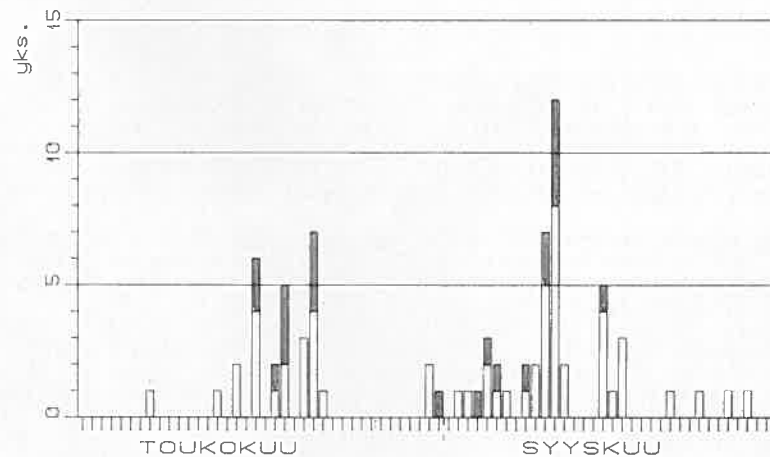

Kuva 1. Päivittäiset rengastukset (valkeat) ja kontrollit (mustat).

Toukokuun loppupuolella rengastettiin myös lähes kaikki pääskyt. Niitä saatiin hyvin kiinni lampareiden reunoilta, kun ne saalistivat kuoriutuvia surviaissääskiä. Saa nähdä onnistuuko pyynti vastaisuudessa ilman takatalvea; suotavaa olisi, sillä pääskyjä rengastetaan keväisin hyvin vähän Suomessa. Lapinkirvisiä rengastettiin vain 2 toukokuussa. Muiden kirvisten tapaan ne törmäilevät vähän verkkoihin. Ehkä kahlaajakatiskojen valmistuttua tätä hyvin vähän rengastettua lajia päästään useammin kädessä ihaillemaan. Keltavästäräkkien rengastusmäärä oli toukokuun parhaita yllätyksiä. Niitä saatiin samoista paikoista kuin pääskyjäkin. Sinirintoja saatiin melko hyvin; parhaana päivänä (25.5.) rengastettiin 7 yksilöä. 23. ja 31.5. verkosta löytyneet pikkusiepot piristivät pajulintumassojen lomassa. Pajulintujen rengastukset päivittäin on esitetty kuvassa 2.

Kuva 2. Pajulinnun päivittäiset rengastussummat toukokuussa ja elo-lokakuussa. Valkeat=vanhat, mustat=nuoret.

Kuva 3. Sinirinnan päivittäiset rengastussummat toukokuussa ja elo-lokakuussa. Valkeat=koiraat, mustat=naaraat.

saatu havaintoja ennen eikä jälkeen rengastuksen lukuunottamatta paria kontrolloita. Varpuspöllöjä saatiin neljä ja helmipöllöjä 17. Pikku- ja pohjantikka vierailivat miellyttävän usein verkoissa (10 ja 7 reng.). Tikkojen osalta syksyn kruunasi tietysti 27.8. petoverkkoon osunut valkoselkä* joka oli vielä osittain poikaspuvussa ja siten jossain Pohjois-Karjalan alueella syntynyt! Käpytikkavaellus oli heikko (20 reng.).

Pyrstötiainen oli yksi syksyn yllättäjälajeja nimenomaan rengastusmäärän takia (636). Vaelluslennossa pyrstöjä ei Höylasilla näkynyt läheskään siihen malliin kuin syksyllä -83. Parhaita päiviä olivat 30.9. (57 reng.), 3.10. (59), 10.10. (72), 12.10. (51), 16.10. (48) ja 22.10. (61). Myös hömötiaisia rengastettiin paljon (633). Hömppiä tuli verkkoihin pitkällä aikavälillä elokuun alusta joulukuun loppuun, mutta kaksi selvää huippua erottui: 13.9. (91 reng.) ja 27.9. (82). Lapintiaisen oli syksyn yllättävin 'massalaji': peräti 19 rengastettua. Vaelluksessa oli havaittavissa kaksi lievää huippua kuukauden välein! 24.-27.9. (6 reng.) ja 22.-25.10. (7). Kuusitiaisia rengastettiin 54, joista 11.9. 11 ja 9.10. 32. Tätäkään lajia ei ollut näkynyt enemmälti vuosiin. Töyhtötiainen löytyi verkosta 19.8. ja 17.9. Kumpikin oli aivan ilmeisesti vaelluksella, sillä ne saatiin läheltä tornia hömötinttiparvesta. Sinitiaisen huikea rengastusmäärä syksyn aikana (269) ei ollut kovin suuri yllätys, saatiinhan niitä jo v.1984 hajanaisella pyynnilläkin Höylasilta pohjoiskarjalaisissa oloissa ennenkuuluton määrä. Yllätys oli sen sijaan sinitiaisvaelluksen kesto; kahden huippuvaiheen 30.9.-5.10. 74 reng. (2.10. 32) ja 22.-25.10. 56 jälkeenkin saatiin talvivakio-pyyntissä vielä marraskuussa parhaana päivänä 11 rengastusta! Talitiaiset oli vauvusti liikkeellä. Elo-marraskuun aikana kertyi vain 207 rengastusta. Vaelluksen huippu osui 23.9.-5.10. (69 reng., 5.10. 16).

Pähkinänakkelit yllättivät verkkojen kokijat 11.10. ja 9.11. Muistat olivat aasialaisroduun nuoria koiraita. Puukiipijöitä ei verkoissa pahemmin kiipeillyt: 9.9.-16.11. 7 reng., joista 26.9.-3.10. 4.

Syksyllä eksyi hömötiaisia verkkoihin tiuhaan tahtiin (Valok. Mauri Leivo)

Punakylkiä rengastettiin viime vuonna Höylasilla sata yksilöä (Valok. Mauri Leivo)

Pesäpoikasrengastukset

Pesäpoikasten ja emolintujen rengastukseen ei ollut vielä kesällä -85 mahdollista paneutua kunnolla. Seuraavien lajien poikasia rengastettiin: pikkulepinkäinen (15 poikasta), räkättirastas (5), punakylkirastas (19), talitiainen (22), sinitiaisen (9), pajulintu (1), peippo (3) ja pajusirkku (18). Näistä saatiin melko hyvin kontrolloja syksyllä (Lan col 6, Tur pil 1, Tur ili 2, Par maj 5, Par cae 1 ja Emb sch 1), mikä antaa uutta intoa ensi kesän poikasrengastuksiin.

Syksy

Elokuun parhaita rengastuslajeja olivat nuori kultasirkku, kultarinta ja kuhankeittäjä (komea ad koiras). Miellyttävän usein pääsi verkosta irrottamaan mm. pikkulepinkäisiä, kerttuja ja pohjansirkuja. Sen sijaan esim. punavarpusia ja sirittäjiä verkoista löytyi yllättävän harvoin. Elokuun viimeinen viikko oli yhdelle rengastajalle varsin työntäyteinen pajulintujen massojen rynnistäessä verkkoihin (ks. Kuva 2.).

Heti syyskuun alussa rengastettiin mm. lapinkirvinen (5.9.) ja pensas-sirkkalintu (6.9.). Kuun 'massalajeja' vaelluslintujen ohella olivat sini- ja punarinta. Kuvassa 3. on esitetty sinirintanaaraiden ja -koiraiden rengastusmäärät päivittäin. Huolimatta koko syksyn vallinneista epäedullisista 'rarituulista' elettiin itäisten fyllarien odotuksessa. Eikä jouduttu pettymään, sillä 8 päivän sisällä löytyi verkosta kaksi kirjosiipiunaria* (18., 19. ja 25.9.). Muita harvinaisuuksia ei enää loppusyksystä saatu; mukavia lajeja kylläkin (jänkäkurppa, lehtokurppa, peräti 16 lapinharakkaa ja 2 peukaloista).

Vaelluslinnut

Hiiripöllö löytyi verkosta syksyn aikana kahdesti: 31.8. ja 10.9. Tyyppillistä niille kuten muillekin pöllöille oli se, ettei niistä

Tundraurpiainen eroaa urpiaisesta mm. viiruttoman valkean yläperän ja hyvin lyhyen nokan perusteella (Valok. Mauri Leivo)

Närhillä oli hyvin heikkoa liikehdintää. Vain 3 rengastettua (25.-26.9. ja 21.10.).
 Myös **urpiaisella** oli melko heikko vaellus; tosin kuitenkin 541 reng. (3.10.-16.12.). Parhaat päivät 15.10. 93 ja 21.-29.10. 389 (25.10. 145 reng.). Viimeksi mainittuna päivänä oli kolmessa verkossa yhtä aikaa yli 100 urpiaista. **Tundraurpiainen** oli viime kevätalven massaesiintymisen jälkeen suorastaan harvalukuinen: 11 reng. (15.-26.10.). **Vihervarpusia** oli melko hyvin liikkeellä. Verkkoihin niitä eksyi havaittuihin nähden vähän. 16.8.-25.10. 341 reng., joista 22.-26.9. 72 ja 2.-6.10. 153 (3.10. 69).
Punatulkuja rengastettiin 2.8.-23.10. ainoastaan 12. Marraskuusta alkaen tulkkuja saatiin melko paljon talvirokintapaikalta. Muita vaelluslintulajeja ei verkkoihin osunut.
 Monia lajeja saatiin verkoista yllättävän suuria määriä. On mielenkiintoista nähdä millaisia ovat rengastusmäärät tulevina syksyinä (esim. pöllöt, pikku- ja pohjantikka ja lapintiaainen). Joka tapauksessa Höylas osoittautui ensimmäisen tehokkaan pyyntisyksyn perusteella erinomaisen soveliaaksi vaelluslintujen rengastamiseen (vrt. Taulukko 3.).

Taulukko 3. Kymmenen eniten rengastettua lajia

1. Pajulintu Phy lus	2113
2. Urpiainen Car mea	730
3. Hömötiainen Par mon	641
4. Pyrstötiainen Aeg cau	636
5. Vihervarpunen Car spi	344
6. Sinitiainen Par cae	282
7. Talitiainen Par maj	238
8. Punatulku Pyr pyr	233
9. Pajusirkku Emb sch	178
10. Ruokokerttunen Acr sch	155

5550

	Kevät	Syky	Yht.	Kontr		Kevät	Syky	Yht.	Kontr.
Tavi Ana cre	-	3	3	-	Harmaasieppo Mus str	18	79	97	2
Liro Tri gla	25	-	25	1	Peukaloinen Tro tro	-	2	2	-
Suokukko Phi pug	1	-	1	-	Punarinta Eri rub	-	120	120	5
Suosirri Cal alp	77	1	78	5	Rautiainen Pru mod	-	5	5	-
Lapinsirri Cal tem	1	-	1	-	Pyrstötiainen Aeg cau	-	636	636	42
Jänkäsiirriäinen Lim fal	8	-	8	-	Pähkinänakkelel Sit eur	-	2	2	2
Jänkkäkurppa Lym min	1	2	3	-	Hömötiainen Par mon	8	633	641	444
Talvaanvuohi Gal gal	-	2	2	-	Talitiainen Par maj	31	207	238	713
Lehtokurppa Sco rus	-	1	1	-	Sinitiainen Par cae	13	269	282	125
Varpushaukka Acc nis	-	5	5	-	Töyhtötiainen Par cri	-	2	2	-
Helmpöllö Aeg fun	-	17	17	1	Kuusitiainen Par ate	-	54	54	-
Varpuspöllö Gla pas	-	4	4	1	Lapintiaainen Par cin	-	19	19	-
Hiiripöllö Sur ulu	-	2	2	-	Hippiäinen Reg reg	-	56	56	-
Lehtopöllö Str alu	-	1	1	-	Sirittäjät Phy sib	6	8	14	-
Pikkutikka Den min	2	10	12	11	Pajulintu Phy lus	647	1466	2113	246
Käpytikka Den maj	5	20	25	59	Tiltaltti Phy col	1	81	82	6
Valkoselkätikka Den leu	-	1	1	3	Kirjosiiپیوونlintu Phy ino	-	3	3	-
Pohjantikka Pic tri	-	7	7	-	Ruokokerttunen Acr sch	24	131	155	23
Käenpikka Jyn tor	-	2	2	-	Rytikerttunen Acr sch	-	1	1	-
Haarapääsky Hir rus	57	2	59	3	Pensaasirkkalintu Loc nae	1	1	2	-
Räystäöpääsky Del urb	31	-	31	1	Kultarinta Hip ict	-	1	1	-
Törmöpääsky Rip rip	15	-	15	-	Puukiiپیjä Cer fam	-	7	7	-
Nähi Gar gla	-	3	3	2	Herkerttu Syl cur	15	94	109	21
Metsäkivirvinen Ant tri	1	40	41	-	Pensaakerttu Syl com	15	42	57	18
Niittykirvinen Ant pra	10	32	42	-	Lehtokerttu Syl bor	55	82	137	9
Lapinkivirvinen Ant cer	2	1	3	-	Mustapääkerttu Syl atr	2	4	6	-
Kuhankeittäjä Ori ori	-	1	1	-	Tilhi Bom gar	-	2	2	-
Keltävästäräkki Mot fla	123	9	132	8	Punatulku Pyr pyr	59	174	233	94
Pikkulepinkäinen Len col	3	32	35	23	Urpiaainen Car mea	189	541	730	142
Lapinharakka Lan exc	-	16	16	4	Tundraurpiainen Car hor	45	11	56	20
Mustarastas Tur mer	-	3	3	-	Vihervarpunen Car spi	3	341	344	2
Räkkätirastas Tur pil	14	97	111	11	Viherpöppö Car chl	-	1	1	-
Punakylkirastas Tur ili	25	77	102	5	Peippo Fri coe	31	114	145	23
Laulurastas Tur phi	1	9	10	-	Järripeippo Fri mon	-	11	11	1
Kivitaasu Oen oen	1	1	1	-	Punavarpunen Car ery	-	9	9	-
Pensaataasu Sax rub	2	17	19	-	Pajusirkku Emb sch	36	142	178	52
Sinirinta Lus sve	28	51	79	12	Pohjansirkku Emb rus	-	26	26	2
Leppälintu Pho pho	6	27	33	2	Kultasirkku Emb aur	-	1	1	-
Kirjosieppo Pic hyp	17	46	63	2	Yhteensä	1657	5919	7576	2148
Pikkusieppo Pic par	2	-	2	-	Lajeja	44	70	78	41

Taulukko 2. Rengastukset ja kontrollit 1985

Mielenkiintoisimpia kontrolleja

Suosirri: Kontrolloitiin Englannissa (2), Hollannissa ja Puolassa (2) rengastetut.
Hömötiainen: Höylas:lla rengastettu kontrolloitiin Hangossa.
Pyrstötiainen: 4 Höylas:lla rengastettua kontrolloitiin Tankarissa.
Pajulintu: Ruotsissa rengastettu kontrolloitiin Höylas:lla.

Muita havaintoja

Harvinaisuuksien osalta vuosi 1985 oli edellisvuotta vaisempi Höylasil-la. Mielenkiintoisimpia havaintoja jo aiemmin jutussa mainittujen lisäksi olivat nuori punajalkahaukka* elokuussa, syksyn lukuissat pähkinähakit ja kirjosieppikäpylinnut, harjalintu* syyskuun lopulla sekä nuori rytikerttunen* syyskuun alussa.

KESÄHAVAINNOT 1985 POHJOIS-KARJALASSA

Juha Miettinen

Lomakkeita palautettiin kiitettävän runsaasti (29; v.84 27), mutta useat lomakkeet lähetettiin liian myöhään ja siten ne viivyttivät katsauksen valmistumista.

Tämänkin yhteenvedon laadinnassa on siirrytty tietokoneaikaan, mikä helpottaa mm. aineistojen vuosien välistä vertailua. Jotta eri paikkojen havainnot pystyisi erottamaan toisistaan, on tärkeää, että havaintopaikka ilmoitetaan mahdollisimman tarkkaan. Yhtenäiskoordinaatteja on syytä käyttää varsinkin silloin, kun paikannimestä ei voi päätellä tarkkaa paikkaa (esim. Joe Iksenniitty). Sen sijaan esim. Joe Hasaniemi on riittävän tarkka paikanmääritys ilman koordinaatteja.

Touko- heinäkuun lämpötilat olivat hieman pitkäaikaisten keskiarvojen alapuolella. Toukokuun lopussa takatalvi pysäytti lähes täysin lintujen muuton, mutta ei ilmeisesti juuri vaikuttanut kesähavaintokatsauksen lajien yksilömääriin. Korkeintaan kuhankeittäjän esiintymiskuvan muuttuminen edellisvuodesta saattoi osaksi johtua takatalvesta. Poikkeuksellisen vähäisenä esiintyivät mustakurkku-uikut ja nokikanat, joista ainakin jälkimmäisiä lienee karsinut poikkeuksellisen kylmä talvi Keski-Euroopassa. Sen sijaan tikat (etenkin pikkutikka) osuivat kesällä ilahduttavan usein kiikarin näkökenttään.

Joensuu

	V	VI	VII
1985 keskilämpötila (C)	7,3	13,1	15,7
1931/60 keskiarvo (C)	7,8	13,6	16,7
sademäärä (mm)	35	64	72
% normaalista	93	110	100

Taulukko 1. Touko-, kesä- ja heinäkuun 1985 keskilämpötila ja sademäärä sekä vuosien 1931-60 keskiarvolämpötilat ja sademäärät. Lähde: Ilmatieteenlaitoksen kuukausikatsaukset, vol. 79.

Seuraavassa havainnoitsijaluettelo, jossa lomakkeiden palauttaneiden nimet on alleviivattu:

PA = Pentti Ahola, MH = Markku Halonen, RH = Raimo Heinonen, HH = Heikki Holmström, PH = Petri Hottola, KJ = Kari Jaskanen, MK = Matti Kapanen, TK = Timo Karkkainen, LK = Lauri Karttunen, HKA = Hannu Kauhanen, HKO = Harri Kontkanen, HKI = Harri Kirjavainen, AK = Aura Koivisto, RK = Reijo Korvenpää, KaK = Kari Koskela, Kik = Kimmo Koskela, HKä = Harri Kämäräinen, ELn = Esa Laaninen, ELi = Esko Lappi, ALn = Ari Lavinen, ALo = Ari Lavinto, ALe = Ailla Lehtoranta, HL = Hannu Lehtoranta, JoL = Jouni Lehtoranta, JuL = Jukka Lehtoranta, H&KL = Heljä ja Kalle Leivo, ML = Mauri Leivo, HLi = Henrik Lindholm, K&SM = Kimmo & Sirkku Martiskainen, PM = Pertti Martiskainen, JM = Juha Miettinen, KN = Keijo Nuutinen, MO = Marko Ojala, PL = Petri Palviainen, AP = Ari Parviainen, MHP = Matti & Hannu Piironen, J&JP = Janne & Jari Pirhonen, JoP = Jouni Pursiainen, JaP = Jari Pussinen, HP = Harto Päivinen, MR = Matti Riikonen, AR = Asko Rokala, HR = Hannu Räsänen, RS = Risto Sauso, AT = Ari Tanskanen, ET = Erwin Tuppurainen, AVO = Anssi Vähätalo, AVä = Antti Vänskä.

Kuntalyhenteet: Eno = Eno Nur = Nurmes
 Ilo = Ilomantsi Out = Outokumpu
 Joe = Joensuu Pol = Polvijärvi
 Juu = Juuka Pyh = Pyhäselkä
 Kes = Kesälahti Rää = Rääkkylä
 Kii = Kihtelysvaara Toh = Tohmajärvi
 Kit = Kitee Tuu = Tuupovaara
 Kon = Kontiolahti Val = Valtimo
 Lie = Lieksa Vär = Värtsilä
 Lip = Liperi

Lajikohtainen katsaus

Kuikka (Gavia arctica) Kaikkiaan ilmoitettiin 25 varmaa tai todennäköistä pesintää (Eno 2, Juu 3, Kes 10, Kii 1, Lie 2, Lip 2, Nur 3, Out 1, Rää 1). Havaituissa poikueissa oli keskimäärin 1.56 poikasta (v. 84 1.50), joukossa yksi kolmen poikasen pesue (Lie Siikaselkä; KN), joita PLV:n mukaan on vain 1 % poikueista. Lie Orisaarilla tuhoutui munapesä jo toisena vuonna peräkkäin (ELi) ja se mukaan lukien saadaan poikastuotoksi 1.40/aloitettu pesintä (v. 84 1.2). (Huom. poikastuottoarvo on yliarvio, koska varsinkin haudontavaiheessa tuhoutuvat pesinnät jäävät helposti havaitsematta).

Kaakkuri (Gavia stellata) Havaintoja vähintään 11 yksilöstä. Kesälähdellä löydettiin yksi uusi todennäköinen pesimälampi (9.6. hätäilevä emo); vanhalla paikalla tuhoutui pesintä munavaiheessa (6.6. 1 muna; K&SM). Myös Outokummussa löytyi uusi mahdollinen pesimäpaikka (AVä, HR). Lisäksi havaittiin Kontiolahden vanhalla pesimäalueella 3 p.

Härkälintu (Podiceps griseigena) Havaintoja saman verran kuin edellisellä vuonna (34 oo), joista edelleen suurin osa Kesälähdellä (Juu 2, Kes 24, Kit 3, Lip 1, Out 1, Rää 4). Lähes kaikki havainnot oli samoilta paikoilta kuin edellisellä vuonna.

Mustakurkku-uikku (P. auritus) Vain 14 paria ilmoitettiin. Suurimaksi osaksi havaintojen väheneminen johtuu pesimäpaikkojen puutteellisesta tutkimisesta, mutta ilmeisesti parimäärä on myös todellisudessa vähentynyt parin viimevuoden aikana.

Heinätavi (Anas querquedula) Havaintoja vain 6 ♂/♂, mikä on viidesosa aikaisempien vuosien havaintomäärästä.

Uivelo (Mergus albellus) Lähes vakiot kaksi havaintoa: 13.6. ♀ p Vär Sääperi (AP, HKä) ja 21.6. ♀ p Out Vuonos (HLi, AR).

Metsähänhi (Anser fabalis) Vakiokunnista kolme havaintoa: 26.5. 1 p Nur Mujejärvi (ALo), 14.6. ad+ 5 poikasta Ilo Hanhikoski (HH), 18.6. ain.7 ad+ 9 poikasta Lie Valamajoki (ELi).

Sepelhanhi (Branta bernicla) Hieman tavallista enemmän havaintoja: 4.-9.6. 1 p Out Vuonos (AVä, HR), 22.6. 1 p Rää Leppilampi (MH), 9.-11.7. 1 vieraili porkkanamaalla ja otettiin hetkeksi kiinni! (Kauko Niiranen/LK).

Laulujoutsen (Cygnus cygnus) Havaintoja ilmoitettiin hieman tavallista vähemmän, mutta ilmeisesti kaikki vanhat pesimäpaikat, joilla käytiin olivat asuttuja. Varmat ja todennäköisesti pesivät parit sekä ilmeisesti pesimättömät yksilöt kunnittain: Juu 1+1, Kii 0+5, Kon 0+2, Lie 4+1, Out 1+3, Rää 1+0. Poikueissa (hyvin eri-ikäisissä) oli keskimäärin 4.2 poikasta (v.84 4.1).

Peltopyy (Perdix perdix) Ei havaintoja.

Riekko (Lagopus lagopus) Yhdeksässä eri paikassa 14 yksilöä: Ilo 5, Kii 1, Kon 1, Lie 4, Nur 3.

Kurki (Grus grus) Havaintoja todennäköisesti pesivistä linnuista ilmoitettiin tavallista enemmän (15 oo), pesimättömistä vähemmän (69 yks.). Suurin kesäparvi tavattiin Lie Siikasuolla (23.6. 35 p; KJ).

Nokikana (Fulica atra) Ilmeisesti kova talvi Keski-Euroopan talvehtimisalueilla vähensi nokikanakantaa rajusti: havaintoja vain 20% normaalista, joista Kes 2, Kit 1, Lip 6 ja Rää 3 paria. Normaalisti vahvimman kannan alueelta Outokummusta ei ilmoitettu yhtään havaitoa, mikä osaksi johtunee havainnoinnin vähäisyydestä.

Meriharakka (Haematopus ostralegus) Yksi kesähavainto ilmoitettiin: 19.6. 2 Lie Siikasaaret (ELI).

Kapustarinta (Pluvialis apricaria) Kolmella pesimäsuolla käytiin. 22.6. 6♂ Kii Valkeasuo (PA), 19.6. 1 siipirikkoa näyttävä Ilo Ruosmesuo (HH), 20.6 1 Ilo Hanhisuo (HH,ALO,RS). Viimemainitulta suolta ei ole aiemmin ilmoitettu havaintoja.

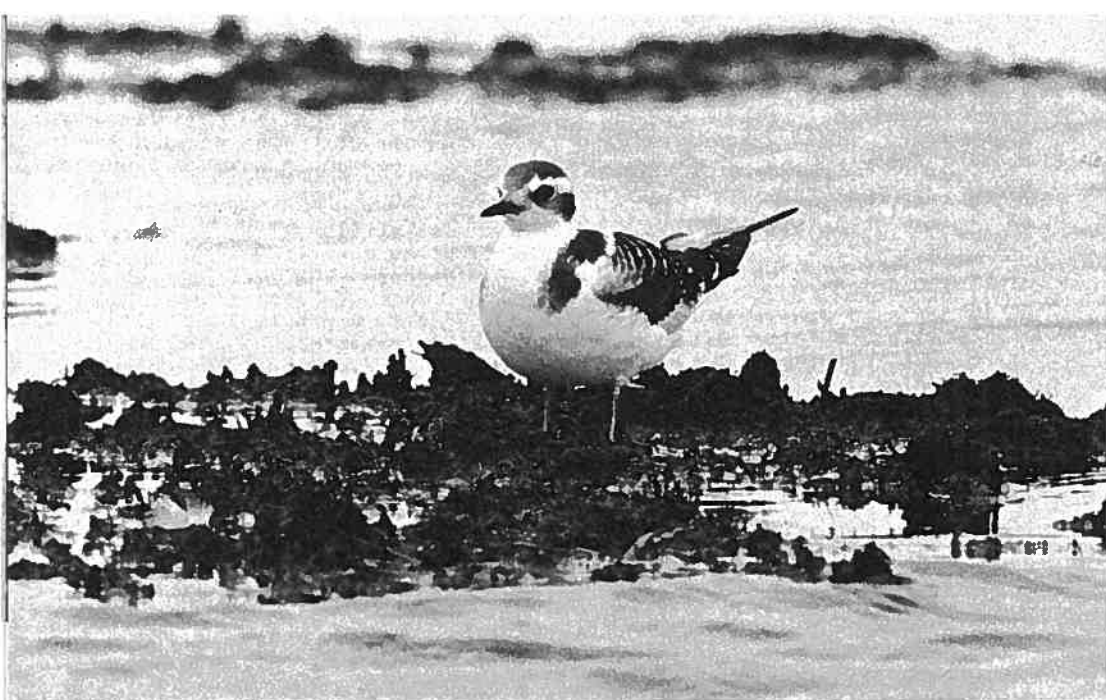
Jänkäkurppa (Lymnocyrtus minimus) Toukokuun lopun takatalven aikaan "kopottelijoita" tavattiin monissa eri paikoissa (esim. Joe Höyt.kanava ain.4 äänt.), mutta pesimäaikaan tavattiin kurppia vain Kon Pitkärannassa: mm. 5.6. 2 äänt. (monet).

Pikkukuovi (Numenius phaeopus) Pikkukuoveja tavattiin ennätysmäärä, mikä suurimmaksi osaksi johtui tehostuneesta retkeilystä itärajan kunnissa (HH ym.). Havainnot kunnittain: Ilo 10, Juu 1, Kii 16, Kon 1 ja Lie 2 yksilöä. Kaikkiaan ain. 6 "uutta" mahdollista pesimäaluetta tuli tietoon.

Punajalkaviklo (Tringa totanus) Yksi havainto pesimättömästä linnusta: 28.6. 1 Joe Höyt.kanava (ML).

Suokukko (Philomachus pugnax) Havaintoja kahdelta vakiopaikalta. 3.6. 10 Kon Pitkäranta (HKa), 22.6. ♂ Kii Valkeasuo (PA).

Suokukko (Valok. Veijo Turunen)

Nuori pikkulokki (Valok. Veijo Turunen)

Pikkulokki (Larus minutus) Uusia yhdyskuntia tuli tietoon kolme: 10-2000 Juu P-Vuokko Roposenlahti (HL), 10-2000 Kes Salmela (K&SM), 2500 Kit Ikolansaari (M.Visala/MH). Vaikka tarkkoja laskentoja ei tehty jäi havainnoista tuntuksi, että pikkulokkeja oli vähemmän kuin edellisinä vuosina. Ainakin Pohjois-Karjalan suurin yhdyskunta (Kit Päätyeenlahti; APO, JM) on pienentynyt selvästi 1980-luvun alusta.

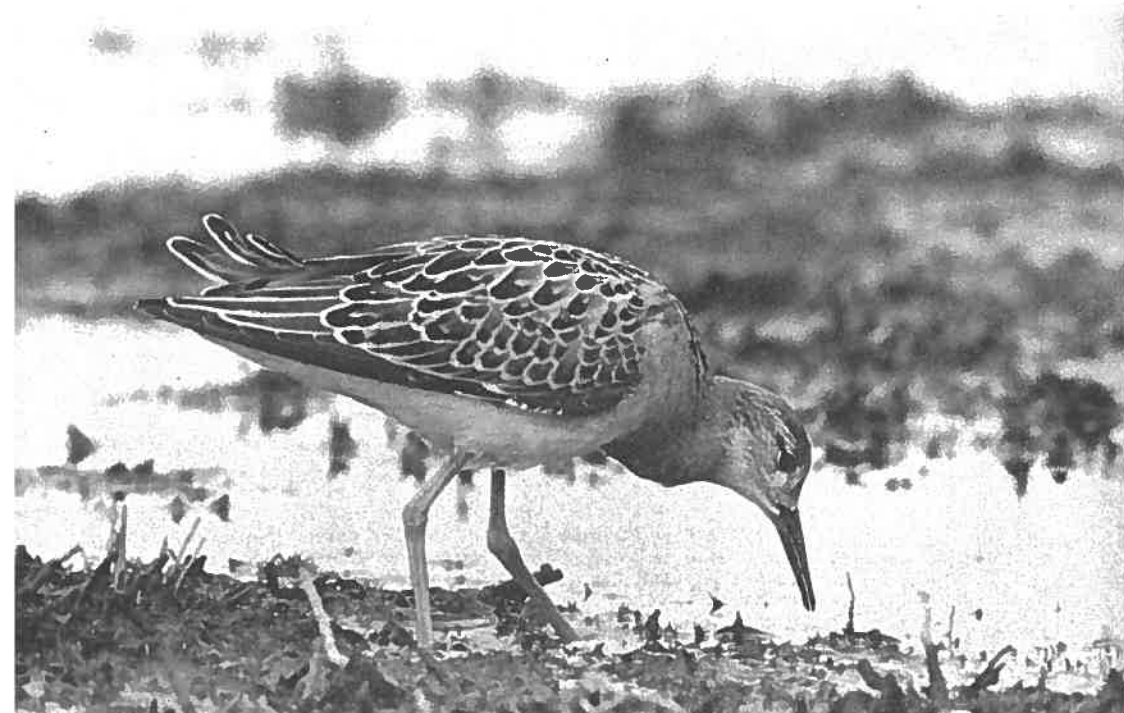
Uuttukyyhky (Columba oenas) Ei havaintoja.

Kehräjä (Caprimulgus europaeus) Hieman tavallista enemmän havaintoja (yht. 15yks.), joista peräti 7 Kesälahdella (K&SM) ja 6 Kon Sipri (AP, ML)!

Pikkutikka (Dendrocopos minor) Pikkutikkahavainnot kaksinkertaistuivat jälleen edellisvuodesta! Osaksi havaintojen lisääntyminen johtuu tehostuneesta havainnoinnista etenkin Kesälahdella, mutta osaksi kyse on ilmeisesti pikkutikkakannan todellisesta kasvusta. Havainnot kunnittain: Ilo 1, Joe 3, Kes 7, Kii 2, Kon 3 ja Lip 1 paria/♂. Pesintöjä varmistettiin viisi: Joe Höyt. kanava (AT) ja Iiksenvaara (Esa Matikainen/KiK), Kes Mäntyniemi (K&SM), Kon Selkie 2 poikuetta (HKO).

Pohjantikka (Picoides triuactylus) Myös pohjantikasta ilmoitettiin hieman tavallista enemmän havaintoja: 18.6. ♀ Ilo Koivusuo (HH), 19.5. ♂ Hanhikoski ja 14.6. Niemijoki ♂ (HH, RS), heinäk. 1 Kes Varmo (Jukka Hyytiäinen/K&SM), 19.6. 1 Nur Jokikylä, Varpuvaara (HL) ja 25.5. yht. 3 rummuttajaa Mujejärvi (HH, AK).

Palokärki (Dryocopus martinus) Hieman tavallista enemmän havaintoja: Ilo 1, Kes 5, Kit 1, Kon 1, Lie 2, Nur 1 ja Val 1 paria/yksilöä. Pesintöjä varmistettiin kuusi: Kes Myllytupa ja Villala (K&SM), Kon Selkie (HKO), Lie Siikasuo (KJ), Nur Petäiskylä (HL), Val Pajukoski (HL ym.).

Kuhankeittäjä (Oriolus oriolus) Ainakin 34 ♂/♂ tavattiin eri puolilla Pohjois-Karjalaa. Määrä on sama kuin edellisellä vuonna, mutta havaintojen painopiste oli kesällä-85 selvästi eteläisempi; Kesälahdella ja Rääkkylässä 'kuhiksia' kuultiin aikaisempaa enemmän, muualla maakunnassa vähemmän kuin kesällä-84.

Törmäpääsky (Riparia riparia) Kaikkiaan laskettiin 1185 törmäpääskyä pesää (v.84 1077). Lisäys johtuu ilmoitetuista uusista yhdyskunnista (8 kpl): Eno Sarvinki Kaiskuvaara ja Pirttivaara 200 ja 50 koloa (RH), Kesä Kousa 50, Mustalampi 10 ja Savilahti 80 koloa (K&SM), Kii Murtojärvi 177 (PA), Kon Hautajärvensalo 90 (JM), Lip Kyläsrkkä 200 (LK). Itse asiassa törmäpääskyjä pesi Pohjois-Karjalassa ilmeisesti vähemmän kuin edellisellä kesänä, sillä molempina vuosina lasketuissa yhdyskunnissa oli parimäärä pudonnut lähes puolelta! (ks. Taulukko 1.). Mielenkiintoista on havaita, että törmäpääskyt vähentyivät Kesälahdella, mutta pääasiassa lisääntyivät muualla. Siirtyivät Kesälahden 'ripariat' pesimään muualle maakuntaan jää vastausta vaille.

Paikka	Parimäärä/kolojen määrä		Havainnoitsija
	1984	1985	
Eno Kaltimajärvi	40	30	HKa
Kes Keskusta, kaatopaikka	209	23	K&SM
Poroniemi	200	80	K&SM
Taipaleenhaka	30	30	K&SM
Varmo	100	50	K&SM
Lip Niva	20	50	LK, JM
Pol Viklinrimpi	100	140	PH, HL
Val Karhunpää	15	20	K&SM
Yhteensä	714	423	

Taulukko 2. Törmäpääsky-yhdyskuntien parimäärät Pohjois-Karjalassa 1984/85. Mukaan otettu vain yhdyskunnat, joista havaintoja molemmilta vuosilta.

Törmäpääsky-yhdyskunta soramontun seinämässä Liperin Roukalahdella 1981. (Valok. Veijo Turunen)

Korppi (Corvus corax) Korpin pesintöjä varmistettiin yhtä enemmän kuin edellisellä vuonna (9): Juu Maaselkä (JoL) ja Polvela (HL), Kit Papinkangas (APo, JM), Kon Sipri (KiK), Lip Käsämä ja Liperinsalo (JM), Nur (HL), Pyh Reijola (JP), Tuu Hoikka (JM), joista Juuan, Kiteen, Nurmeksen ja Tuupovaaran reviiireistä ei ollut aiemmin tietoa. Pesissä oli rengastusikäisiä poikasia keskimäärin 4.17 (N=6); v84 3.5.

Mustavaris (Corvus frugilegus) Viime vuoden tapaan muutama yksilö Joensuussa: 4.6. 1 p Utran kanava (HKa, HP), 6.6. 1 p Noljakka (AVä, HR), 27.6. 2 p Repokallion kaatopaikka (ML).

Naakka (Corvus monedula) Joensuussa pesivien lukuisten parien lisäksi ilmoitettiin vain yksi havainto: 1.6. 1p Lie Kaupunginniemi (KN, MO).

Kuukkeli (Perisoreus infaustus) Nurmeksesta runsaasti havaintoja: Mujejärvi eri puolilla ain. 5♂/yks. (HH, HL ym.), Palojärvi 2 (HL) ja Petäiskylä 2 (HL). Muualta maakunnasta vain yksi havainto: 2 Juu (HL).

Sinitiaainen (Parus caeruleus) Vain kaksi pesintähavaintoa, molemmat Outokummusta: Kaasila (AVä) ja keskusta (H&KL). Lisäksi pesintäaikaa esim. Joensuussa useassa paikassa.

Kuusitiaainen (Parus ater) Ei yhtään havaintoa!

Pyrstötiainen (Aegithalos caudatus) Kaksi pesälöytöä: Kon Selkie (HKo), Pyh Immosenaho (8 poik.rengastettiin; JP).

Koskikara (Cinclus cinclus) Ei havaintoja.

Kultarinta (Hippolais icterina) 39♂/♂ eri puolilla (v.84 36). Havainnot kunnittain: Ilo 4, Joe 6, Kes 8, Kii 2, Kon 3, Lie 4, Pyh 1, Rää 10, Vär 1.

Mustapääkerttu (Sylvia atricapilla) Yhteensä 18♂/♂, mikä on hieman edellisvuotta vähemmän (22). Havainnot kunnittain: Joe 7, Kes 3, Kon 4, Lie 1, Lip 1, Pyh 1, Rää 1. Yksi pesä löytyi: 14.6 5 munaa Joe Kukkola (KiK).

Idänuunilintu (Phylloscopus trochiloides) Normaali 13♂ kuultiin, joista Kon 6 ja Lie 3. Muut: Joe 1, Kii 1, Nur 1 ja Vär 1.

Lapinuunilintu (Phylloscopus borealis) Viime vuoden ennätyslukuista (13♂) palattiin normaaliin määrään (5♂): 13.6. ♂+1 Joe Ukonlahti (ilm. muuttavia; AP, JM), 16.6. 2♂ Kon Selkie (toinen reviiiri toista, toinen kolmatta vuotta asuttuna! HKo), 21.6. ♂ Ilo Hattuvaara (HH), 29.6 ♂ Kit Piimäjärvi (JM).

Tilhi (Bombycilla garrulus) Neljä havaintoa, joista yksi "vakiokuntien" ulkopuolelta: 9.7 2 Rää Haapasalmi (MH, JM). Muut pesimäaikaiset havainnot: Nur Mujejärvi (HL ym.), Lie Laklajärvi (KN, MO) ja Petroniemi (KN).

Lapinharakka (Lanius excubitor) Vain yksi varmistettu pesintä: 4.7 poikue Lie Ulkkajoki (MR). Lisäksi kaksi kesähavaintoa: 1 Lie Jamali (ET), todennäköisesti pesivä ♀ Val Karhunpää (HL).

Pikkuvarpunen (Passer montanus) Havaintoja vanhojen pesimäpaikkojen ulkopuolelta (Kes, Kit, Rää, Toh ja Vär) ainoastaan Joensuusta: elok. 1 p Nepenmäki (AP). Pesintä todettiin ainakin Kesälahdella (6pesää; K&SM) ja Rääkkylässä (4 pesää; KiK).

Viherpeippo (Carduelis chloris) Ilmoitetut havainnot kunnittain: Kes ain. 2, Kit 3, Lip ain. 7-9, Out 1 ja Rää 4 paria/koirasta. Lisäksi ainakin Joensuusta ja Outokummusta 'unohdettiin' ilmoittaa lukuisia havaintoja.

Tikli (Carduelis carduelis) Edellisvuosien tapaan havaintoja vain Joensuusta: 19.6 l p Ukoniemi (HKa), 25.6. 2 p Kaupungintalo (HKa ym.).

Kultasirkku (Emberiza aureola) Kaikkiaan 2900⁰⁰ tavattiin kolmessa kunnassa. 20⁰⁰ Joe Utrankanava (HKa) ja 8⁰⁰ Höyt.kanava (AP), 300⁰⁰ Lie Sokojoki (KJ ym.), Rantala 300⁰⁰ (KN), 8⁰⁰ Vehkasuo ja Kotalahti (MR) sekä 8⁰⁰ Lepolantie (ELi), Vär Sääperi 1600⁰⁰, myöh. ain. 4 poikuetta (HH).

PÄIVÄPETOLINNUT 1985 POHJOIS-KARJALASSA

Hannu Lehtoranta

Suotuisa kehitys Pohjois-Karjalan päiväpetolintutkimuksessa jatkuu myös vuonna 1985. Entiseen tapaan hyvin (kohtuullisesti) tutkittuja kuntia olivat Kontiolahti, Kiihtelysvaara, Kitee ja Juuka. Ilolla on tähän joukkoon liitettävä uusina Nurmes ja Valtimo.

Huonosti havainnoituja kuntia olivat Ilomantsi, Kesälahti, Lieksa, Outokumpu, Polvijärvi, Tohmajärvi, Tuupovaara ja Värtsilä. Yllättävää oli Outokummun tippuminen yhdeksi heikoimmin tutkituista kunnista. Havaintonsa palautti 43 harrastajaa, mikä on hieman enemmän kuin edellisenä vuonna (31). Lisäksi lomakkeilta löytyi kymmenkunta havaintojen teossa mukana ollutta.

Kiitokset havainnoitsijoille (suluisia tärkeimmät havaintokunnat):

Ahola Pentti (Kii), Airaksinen Arto (Eno, Ilo, Lie), Alanen Markku (Lip, Pol), Erola Reijo (Eno), Halonen Markku (Rää, Kon), Holmström Heikki (Ilo, Vär), Heinonen Raimo (Eno), Jaskanen Kari (Lie), Junttila Irene (Ilo), Juuan Lintuharrastajat: (Halonen Jari, Kallinen Pentti, Kirjavainen Harri, Kokkonen Henna, Lehtoranta Aila, Hannu, Jouni ja Jukka, Nekkonen Juha, Timonen Tapani) (Juu, Nur, Val, Pol), Järvinen Paavo (Kit), Karttunen Lauri (Lip), Kapanen Matti (Joe), Kauhanen Hannu (Eno, Joe, Kon ym.), Kinnunen Jukka (Out, Lip), Kontkanen Harri (Kon), Komu Risto (Tuu), Korhonen Veikko (Val), Koskela Kari (Rää), Koskela Kimmo (Kon, Pyh), Lieksalaiset: (Lappi Esko, Nuutinen Keijo, Ojala Marko, Riikonen Matti, Tuppurainen Erwin) (Lie), Miettinen Juha (Ilo, Kii, Lip ym.), Miettinen Jari (Juu), Missonen Tapani (Kit, Rää, Kon), Pusa Jukka, Tuomo, ja Veli (Lip), Solonen Tapio (Kon), Suomalainen Jukka (Kon), Tanskanen Ari (Joe, Pol), Timonen Pentti (Nur).

Tarkastukset ja pesinnän yleispiirteet

Isoja risupesiiä ilmoitettiin tarkastetuksi 131, mikä on lähes neljäkymmentä enemmän kuin vuonna 1984 (95). Tarkastettujen pienten risupesien määrä oli noin 50 (33). Pesinätään viittaavia havaintoja kertyi yhteensä 298 reviiiriltä eli edellisvuotta enemmän (v. 1984 231). Entisen käytännön mukaan haukkojen reviiiriksi on tulkittu myös yksittäiset tapaamishavainnot pesimäaikana. Varmistettuja pesintöjä kertyi yhteensä 111, missä on mukavaa lisäystä entisiin lukuihin (v. 1984 89).

Pesinnän yksityiskohdat selviävät jäljempänä olevasta lajeittain esitetystä katsauksesta. Tiivistyksenä vuoden 1985 pesinnästä voidaan todeta, että heikosti meni mehiläishaukalla ja tuulihaukalla sekä myös kanahaukalla. Vuoden menestyjä oli sinisuohaukka, jota tavattiin läänin pohjoisosien myyrähuippualueella ennätysellisesti.

Myyränsyöjien ravintotilanne oli hyvä Nurmeksessa, Valtimossa, Lieksassa ja Kontiolahden-Enon pohjoisosissa. Etelässä ja lännessä myyriä ei ollut.

Möhäinen kevät ja edeltänyt pakkastalviko lie vähentänyt mehiläishaukan käyttämää pörriäisravintoa, sillä lajin pesintä oli nollilla. Kanalintukannat olivat edelleen lamassa, millä lienee heijastuksia kanahaukan pesintään.

Kalassääski ei ole mukana tässä katsauksessa, koska lajin pesintää tarkastellaan parin vuoden välein erillisissä jutuissa.

Pesintä lajeittain

Hiirihaukka Reviiirien ja pesintöjen määrässä yllettiin taas uuteen ennätykseen. Reviiirejä löytyi nyt 85 ja niiltä varmistettiin 34 pesintää (v. 1984 59/23). Näyttää siltä että esimerkiksi Kiteen hiirihaukkatiheydet ovat vähintäänkin kaksinkertaiset pohjoisiin kuntiin verrattuna. Tätä tulokintaa tukee mm. petolintutkimusruutujen tulokset. Keskimääräinen munamäärä oli 2.38 (n=13) eli edellisvuotta pienempi (2.71). Rengastusikäisiä poikasia poikuetta kohden kehittyi 1.76 (n=29). Kaksi juukalaista pesintää tuhoutui munavaiheessa ja yksi kiteeläinen poikasvaiheessa, joten poikastuotoksi asuttua pesää (= aloitettu muninta) kohden tulee vain 1.59 (n=32). Tämä on todella alhainen luku edelliseen vuoteen verrattuna (2.32). Pesintätulos vaihteli selvästi myyrä- ja katoalueen välillä. Vuoden ainoat kolme poikasta tuottaneet pesinnät (3 kpl) olivat Valtimolla. Nurmes-Valtimo alueen poikastuotto oli 2.60 poikasta asuttua pesää kohden (n=5). Myyräkatoalueella Kiteellä vastaava luku oli vain 1.22 (n=9). Paavo Järvinen ilmoitti, ettei Kiteellä tavattu yhdeltäkään pesältä myyriä. Sealiseläiminä todettiin sepelkyyhyk, rastas ja sammakko. Ainakin kolmessa pesässä poikaset söivät toisiaan. Poikuekoot läänissä jakautuivat seuraavasti: yksi poikanen 10 kpl (31 %), kaksi poikasta 16 kpl (50 %), kolme poikasta 3 kpl (9 %) ja tuhoutuneita 3 kpl (9 %). Poikasia kehittyi kaikkiaan 51, joista 43 rengastettiin.

Pesällä varoittleva hiirihaukkaemo (Valok. ?)

Mehiläishaukka Laji pesintä oli todella heikkoa. Yhtäkään muna- tai poikaspesää ei todettu. Mehiläishaukat kyllä koristelivat pesiä (6 kpl), mutta munintaa ei aloitettu. Yhteensä todettiin vain 15 reviiiriä, mikä on edellisvuotta vähäisempi luku (26/2).

Mikä sitten lienee ollut syynä mehiläishaukan pesimättömyyteen? Mahdollisina vaikuttajina itse pidän kevään myöhäisyyttä ja ampiaisten/mehiläisten vähyttä. Omien maastohavaintojeni perusteella pörriäisiä oli selvästi edellisvuotta vähemmän. Liekö ennätyskova pakkastalvi vaikuttanut määriin.

Kanahaukka Reviiirejä kertyi yhteensä 42 ja niiltä varmistui 22 pesintää. Määrät säilyivät edellisen vuoden tasolla (35/22). Munamäärän keskiarvo oli 3.25 (n=8), mikä on edellisvuotta suurempi (2.88). Rengastusikäisiä poikasia kehittyi 2.60 per poikue (n=15). Yksi pesintä tuhoutui munavaiheessa ehkä ihmisen tuhoamana ja yksi viereisten hakkuiden takia, joten poikastuotoksi aloitettua pesintää kohden tulee 2.29 (n=17). Tuotto oli alhaisempi kuin vuonna 1984 (2.58).

Edeltänyt pakkastalvi oli ilmeisesti kanahaukalle raskas. Useita lintuja löytyi kuolleena. Hieman poikkeuksellisesti pakkasen näkkiinnytinä löytyi läänin pohjoisosista ainakin kaksi vanhaa lintua.

Uusien reviiirien löytyminen säilytti määrät edellisen vuoden lukemissa. Mielenkiinnosta vertasin 15 vuonna 1984 asutun pesän tilannetta vuonna 1985. Vain 7 reviiirillä todettiin pesintä, joten jotain vaikeuksia kanahaukalla oli tämän vuoden pesinnöissä. Kadonneista kahdeksasta osa tosin on voinut pesiä vaihtopesässä. Neljän poikasen pesintöjä todettiin vain yksi Liperissä ja yksi Pyhäselässä. Pesintöjen poikasmäärät jakautuivat seuraavasti: yksi poikainen 1 kpl (6 %), kaksi poikasta 6 kpl (35 %), kolme poikasta 6 kpl (35 %) ja neljä poikasta tuo edellä mainittu 2 kpl (12 %). Tuhoutuneita oli 2 kpl eli 12 %. Vuoden 1985 yhteenlasketuksi poikasmääräksi tulee 39 (v. 1984 49), joista rengastettiin 26.

Varpushaukka Lajin reviiirejä ilmoitettiin 45 ja niiltä 16 varmaa pesintää. Määrät ovat suunnilleen samat kuin edellisenä vuonna (39/20). Keskimääräinen munamäärä oli 4.42 (n=12) eli hieman edellisvuotta alhaisempi (4.75). Keskimääräiseksi poikuekooksi laskennassa tulee 4.25 (n=12) (v. 1984 4.00).

Yksi munapesä tuhoutui ja se tiputtaa poikastuoton 3.92:een (n=13), mutta silti se on edellisvuotta parempi (3.71).

Poikasmäärissä kiinnittää huomiota se, että kuuden poikasen pesiä ei ollut yhtään ja vastaavasti myös kolmen poikasen pesinnät vähenivät edellisvuoden kuudesta kahteen. Poikasmäärät olivat seuraavat: kolme poikasta 2 kpl (15 %), neljä poikasta 5 kpl (38 %), viisi poikasta 5 kpl (38 %) ja tuhoutuneita 1 kpl (8 %).

Varpushaukka oli tänäkin vuonna Pohjois-Karjalan eniten rengastettu päiväpetolintu. Todetusta 53 poikasta rengastettiin kaikki.

Sinisuoehaukka Laji esiintyi läänin pohjoisosissa runsaana. Pesintöjä varmistettiin enemmän kuin 1980-luvulla yhteensä. Kaikkiaan reviiirejä todettiin 44 ja niiltä varmistui 12 pesintää. Esiintymisen keskus oli Nurmes-Valtimo alueella. Näissä kunnissa tavattiin 24 reviiiriä ja varmistetuista pesinnöistä lähes kaikki eli 10. Munamäärä oli viidessä pesässä 5, yhdessä 4 ja yhdessä 6 eli keskiarvona 5.00 muna/pesä (n=7). Rengastusikäisiä poikasia kehittyi keskimäärin 4.00 (n=9). Yhtään poikasta ei kuollut kuoriutumisen jälkeen, joten em. lukujen ero kokonaan johtuu kuoriutumattomista munista.

Yksi pesintä tuhoutui munavaiheessa, joten poikastuotoksi tulee asutua pesää kohden 3.60 (n=10).

Poikasia kehittyi kaikkiaan 36 ja niistä 24 rengastettiin. Rengastusmäärä on ylivoimaisesti suurin tähän mennessä.

Löydetyistä pesistä kahdeksan (80 %) sijaitsi tuoreella hakkuuaukolla (aukea tai vasta istutettu taimikko). Yksi pesä oli noin 3 m korkeassa mäntytaimikossa kallioisessa rinteessä (10 %) ja yksi pesä pienellä rämeellä (10 %), joka sekä tosin oli vastahakaton alueen reunassa. Useimmat pesät löytyivät joko taimenistutuksen tai raivauksen yhteydessä.

Yksi 39:stä lentoon selvinneestä kanahaukkanuorukaisesta kesällä 1985 (Valok. Hannu Lehtoranta)

	Hiiri haukka	Mehiläis- haukka	Kana- haukka	Varpus- haukka	Sinisuo- haukka	Ruskosuo- haukka	Nuoli- haukka	Ampu- haukka	Tuuli- haukka	Kunta yhteensä
Eno	3/0	1/0	-	-	4/1	-	2/0	-	2/0	12/1
Ilomantsi	3/1	-	1/0	2/0	1/0	-	2/1	-	-	5/2
Joensuu	-	-	1/0	2/0	1/0	-	1/1	3/3	-	8/4
Juuka	9/7	2/0	5/3	6/3	2/0	-	1/0	-	4/0	29/13
Kesälahti	1/0	-	1/0	-	-	-	2/0	-	-	4/0
Kiihtelysvaara	9/4	2/0	6/4	8/3	2/0	-	-	-	1/0	28/11
Kitee	14/9	1/0	3/3	4/4	-	2/2	5/3	1/0	1/0	31/21
Kontiolahti	8/4	3/0	8/3	4/2	4/0	1/0	5/3	1/0	-	34/12
Liekssa	10/1	1/0	1/0	4/0	3/0	1/0	4/0	1/0	4/0	29/1
Liperi	1/1	-	3/3	-	-	-	2/1	2/2	1/1	9/8
Nurmes	6/2	1/0	5/1	5/3	17/8	-	-	1/0	1/0	36/14
Outokumpu	-	-	1/1	-	-	-	-	-	-	1/1
Polvijärvi	-	-	1/1	-	1/0	-	2/0	-	1/0	5/1
Fynäselkä	8/1	-	3/1	6/0	2/0	-	-	-	1/0	20/2
Rääkkylä	6/0	1/0	1/0	5/0	-	1/0	5/0	2/0	1/0	22/0
Tohmajärvi	1/1	-	-	-	-	-	-	-	-	1/1
Tuupovaara	-	-	3/2	1/1	7/2	-	-	-	-	18/8
Valtimo	5/3	2/0	3/2	1/1	7/2	-	-	-	-	18/8
Värtsilä	1/0	1/0	-	-	-	-	1/0	-	-	3/0
Yhteensä	85/34	15/0	42/22	45/16	44/12	5/2	32/9	11/5	17/1	298/111

Taulukko 1. Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa vuonna 1985. Luvut vasemmalta oikealle: reviirien yhteismäärä/varmat pesinnät.

Kehittämistarpeita

Mielenkiintoinen petolintuvuosi on takana päin. Nyt on aika koota energiaa uusien havaintojen tekoon. Evääksi haluan antaa muutamia vinkkejä, jotka helpottavat omaa hommaani, mutta antavat samalla monipuolisempia mahdollisuuksia tehdä näitä katsauksia. Yhteistyöllä saadaan tuloksia. Pesinnoistä pyydän ilmoittamaan tiedot mahdollisimman täydellisinä. Siis jokaisesta käynnistä päivämäärä, mitä pesässä oli, todetut saaliseläimet, poikasilta siipimittoja, emojen käyttäytyminen yms. Pesien kortistointi on edennyt hyvin. Ainoa puute on ollut se, etteivät kaikki havainnoitsijat ole täyttäneet kortistolomaketta "pikku-pesistä" eli nuoli-, ampu-, tuuli-, sinisuo- ja varpushaukasta. Toivon myös tällä sektorilla aktiivisuutta. Vaihtopesille käytetään numeron perässä kirjaimia a, b, c jne. Rengastusta pitäisi myös tehostaa. Ottakaa siis hyvissä ajoin yhteyttä rengastajiin tai myös minuun, jotta voin välittää pesälle rengastajan. Vastaavasti välitän myös tarkastajia pesille, mikäli havainnoija ei itse pysty tarkastusta tekemään. Jokainen kerran löydetty pesä

	Hiiri haukka	Mehiläis- haukka	Kana- haukka	Varpus- haukka	Sinisuo- haukka	Ruskosuo- haukka	Nuoli- haukka	Ampu- haukka	Tuuli- haukka
Ahola Pentti	5	-	3	9	-	-	-	-	-
Kapanen Matti	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Koskela Kimmo	3	-	-	-	-	-	-	4	-
Lehtoranta Hannu	6	-	5	19	12	-	-	-	-
Miettinen Juha	20	-	13	16	-	8	2	4	1
Solonen Tapio	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Timonen Pentti	9	-	5	4	12	-	-	-	-
Yhteensä v. -85	43	-	26	53	24	8	2	9	1
Rengastukset v.-84	39	2	37	49	5	15	8	4	11
Rengastukset vv. 1950-85	197	30	177	196	63	27	28	50	84

Taulukko 2. Päiväpetolinturengastukset Pohjois-Karjalassa vuonna 1985. Vuosien 1950-85 summaa laskettaessa pohjana on MIETTISEN (1981) ja LEHTORANNAN (1985) julkaisemat määrät.

Lieksalainen sinisuhaukkapesue (Valok. Esko Lappi)

Ruskosuhaukka Laji taantui edellisvuoden huippulukemista (v. 1984 8/6). Nyt tavattiin 7 reviiriä ja kahdelta Kiteeläiseltä reviiriltä löydettiin pesät. Molemmista kehittyi neljä poikasta ja ne kaikki rengastettiin. Reviirit todettiin Kontiolahdessa, Lieksassa, Rääkkylässä ja Outokummussa kaksi.

Nuolihaukka Taas kerran nuolihaukasta saatiin tilastoihin uudet enätysluvut. Reviirejä tavattiin 32 ja varmistettuja pesintöjä niistä 9 (v. 1984 18/4). Parhaita esiintymisalueita olivat Kitee ja Kontiolahti, joista kummatakin tavattiin 5 reviiriä ja 3 pesintää varmistettiin. Rääkkylästä löytyi 5 reviiriä. Kaikkiaan havaintoja saatiin 12 kunnasta. Munamäärän keskiarvoksi tulee 3.00 (n=3) ja rengastusikäisten keskiarvoksi 2.00 (n=6) (v. 1984 2.00). Kaksi pesintää tuhoutui munavaiheessa joten poikastuotoksi aloitettua pesintää kohden tulee 1.50 (n=8). Lentokykyiseksi todettiin kehittyvän yhteensä 12 poikasta, joista vain 2 rengastettiin. Kaikissa poikueissa oli kaksi poikasta.

Ampuhaukka Havaintomäärät tästä pikku-Falcosta säilyivät suunnilleen entisinä. Reviirejä ilmoitettiin 11 ja niiltä 5 varmaa pesintää (v. 1984 11/3).

Pesinnät varmistuivat entiseen tapaan Joensuusta ja Liperistä (3+2). Reviirit löytyivät Kiteeltä, Kontiolahdelta. Lieksasta, Nurmeksesta ja Rääkkylästä kaksi. Munamääriä ei selvitetty. Poikasmäärät olivat 1,1,3,4 ja 4 eli keskiarvona 2.60 (n=5). Poikasista kehittyi 13 joista 9 rengastettiin.

Tuulihaukka Edellisvuoden pieni positiivinen kehitys katkesi. Tuulihaukka pysyi kateissa myös pohjoisten kuntien hyvillä myyräalueilla. Lajin tilanne Suomessa alkaa olla hälyttävä. Meillä tavattiin 17 reviiriä ja vain yksi ainoa pesintä varmistettiin. Liperistä löytyi pesä, jonka 3-4 maastoon lähteneestä poikasesta yksi saatiin rengastettua. Tuntuu hieman ihmeelliseltä, ettei pohjoisosien myyräpaistit houkutelleet tuulihaukkoja paikalle. Ainoa todettu pesintäkin tapahtui läänin lähes pahimmalla myyräkatoalueella.

on sen verran arvokas, ettei sitä kannata jättää tarkastamatta. Tarkastettujen pesien yhteismäärät kunnittain merkitään lomakkeen takasivulle.

Toivotaan alkaneen lintuatlaksen aktivoivan myös petolintuhavainnointiamme. Atlasta varten pyydän lomakkeille merkintöjä siitä onko tiedot lähetetty alueen aluevastaavalle.

Kun vielä noudatat palautusaikoja, olet tehnyt havaintovastaavan onnelliseksi.

Petolintulomaketäydennykset voit tehdä yhdistyksen kokouksissa tai myös tilaamalla allekirjoittaneelta.

Kirjoittajan osoite: Hannu Lehtoranta
Koulutie 5 As 5 83900 Juuka
Puh. 976/72030

KIRJALLISUUS

LEHTORANTA, H. 1985: Päiväpetolinnut 1984 Pohjois-Karjalassa - Siipirikko 12: 49-54.

MIETTINEN, J. 1981: Lintujen rengastus Pohjois-Karjalassa 1950-79. Siipirikko 8: 123-133.

LAPINPÖLLÖN (*Strix nebulosa*) PESINNÄSTÄ POHJOIS-KARJALASSA VUONNA 1985

Hannu Lehtoranta

Tässä artikkelissa tarkastellaan lapinpöllön ennätysellistä esiintymistä Pohjois-Karjalassa pesimäkaudella 1985. Kaikkiaan läänistä saatiin tietoja 25 reviiristä, joilta todettiin 19 varmaksi luokiteltavaa pesintää. Vuonna 1973 alkaneen PKLTY:n pöllötutkimuksen paras lapinpöllön esiintymisvuosi oli tähän mennessä vuosi 1977, jolloin tavattiin 17 reviiiriä. Tuolloin varmistettiin 13 pesintää (PUSA 1981). Lapinpöllön esiintymisen pääpiirteet ja pesimistulosta on tarkasteltu vuoden 1985 pöllökatsauksen yhteydessä (LEHTORANTA 1986 a).

Pesinnän painopiste oli selvästi Pohjoisissa kunnissa Nurmeksessa, Lieksassa ja Valtimossa. Pesintöjä todettiin myös Kontiolahden ja Enon Pohjoisosissa. Yksi erillinen pesintä löytyi Tuupovaarasta.

Myyrähuippu oli muiden pöllöhavaintojen ja maastohavaintojen perusteella selvästi Nurmeksen, Valtimon ja Lieksan alueella. Lisäksi myyräalueeseen kuului Juuka, mutta siellä ei tehty yhtään havaintoa lapinpöllöstä.

Taulukossa 1 on esitetty vuoden 1985 pesintään viittaavat havainnot kunnittain.

Pesäpaikoista

Pesälöytöjä tehtiin yhteensä 13. Pesäpaikat olivat seuraavat: Kanahaukan pesässä 4, hiirihaukan pesässä 2, korpín pesässä 2, pökökelön päässä 3, muurahaisenpesän päällä 1 ja suussa puun haarassa vanhan oravanpesän päällä 1. Tästä pienestä aineistosta laskettuna risupeesissä oli pesinnöistä 62 % (83 %) ja pökökelöissä 23 % (13 %). Suluisa on MIKKOLAN 1983) 185 pesästä lasketut prosenttiluvut. Harvinaisia olivat pesinnät muurahaisenpesän päällä, suussa puun haarassa ja myös pesintä puuta vasten tyvi ylöspäin nostetussa kuusipökökelössä, johon oli rakennettu hieman kattoakin. Harvinaisista pesäpaikoista HELO (1984) mainitsee pesälöydöt mm. kalliojyrkänteen hyllyltä, kiven ja muurahaispesän päältä, kaatuneen puunjuurakon päältä, maasta (noin viisi tapausta) ja ladon olkikatolta. Tyvi ylöspäin nostetuista kuusipökökelöissä pesintöjä on todettu ainakin kaksi (MIKKOLA 1983). Nurmeksessa todettiin hyvin lähekkäiset pesinnät. Asuttujen pesien välimatka oli vain 49 metriä (LEHTORANTA 1986 b). Ruotsista on tieto 100 metrin etäisyydellä olleista pesistä (HELO 1984). Nurmeksessa todettiin kaksi muutakin tapausta, jossa pesien välimatka oli alle kilometrin. Lapinpöllö puolustanee lajitovereitaan vas-

Reviiri	Pesäpaikka	Munia kpl	Kuoriutu- neita kpl	Lentopoi- kasia kpl
ENO 1	Muurahaispesä	?	?	?
ENO 2	?	?	?	2
KONTIOLAHTI 1	Kanahaukan pesä	4	4	2
KONTIOLAHTI 2	?	?	?	1
KONTIOLAHTI 3	Kanahaukan pesä	2	0	0
LIKSA 1	?	?	?	2-3
LIKSA 2	?	?	?	1-2
LIKSA 3	Hiirihaukan pesä	?	?	?
NURMES 1	Korpín pesä	3	2	2
NURMES 2	Korpín pesä	3	3	2
NURMES 3	Koivupökökelö 5 m	2	1	1
NURMES 4	Kuusipökökelö 2 m	2	2	2
NURMES 5	Kanahaukan pesä	3	3	3
NURMES 6	Oravanpesän jäte puunhaarassa	3	2	2
NURMES 7	Haapapökökelö 6 m	?	1	0
NURMES 8	?	?	?	3
NURMES 9	?	?	?	1
TUUPOVAARA 1	Hiirihaukan pesä	?	?	1
VALTIMO 1	Kanahaukan pesä	2	2	2

Taulukko 1. Lapinpöllön varmat pesinnät Pohjois-Karjalassa vuonna 1985.

taan vain pesäänsä ja aivan sen lähintä ympäristöä. Siksi hyvissä myyräkeskittymissä pesät voivat olla hyvin tiheässä (HELO 1984). Nurmeksessa oli myös tapaus, jossa suuressa puun haarassa sijainnut pesä oli vain noin 30 metrin päässä kesäasuntona käytetystä autiotalosta. Oulusta on vuodelta 1970 julkaistu havainto, jossa pesä oli 40 metrin päässä metsurien satunnaisesti käyttämästä pienestä kämpästä (MIKKOLA 1983). Asuttuihin tiloihin matka on lyhimmillään ollut noin 200 metriä (MIKKOLA 1983).

Pesintätulos

Munamäärä voidaan tulkita selvitettyksi kahdeksassa pesinnässä. Keskiarvoksi tulee 2.66, mikä on oletettuun ravintotilanteeseen nähden yllättävän pieni munamäärä. Yleensä myyrähuippuina munamäärän keskiarvo on noin 5 munaa (HELO 1984). Syy runsaaseen pesintään, mutta silti pieniin munamääriin, ei ole tiedossa. Liekö ennätyskova pakkastalvi heikentänyt pesiviä lintuja.

Pesueista kuoriutui keskimäärin 2.38 poikasta (n=8) ja rengastusikään kehittyi keskimäärin 2.00 poikasta (n=11).

Yksi pesintä tuhoutui munavaiheessa ja yksi poikasvaiheessa, joten aloitettua pesintää kohden poikastuotoksi tuli 1.83 (n=13). Alkuperäisestä munamäärästä 67 % tuotti lentopoikasia. Täsmälleen saman prosenttiluvun on esittänyt HELO (1984) Kainuusta vuosilta 1974 ja 1977-78.

Hankituista lisätiedoista johtuen edellä esitetyt lukuarvot poikkeavat hivenen vuoden 1985 pöllökatsauksessa esitetyistä (LEHTORANTA 1986 a).

Naaraat eivät olleet pesillä aggressiivisia. Vain kehdelta pesällä naaras teki syöksyjä yhden pesällä käynnin aikana.

Kirjallisuudessa on epäilty aggressiivisuuden riippuvan ravintotilanteesta (MIKKOLA 1983). Vuoden 1985 alhainen poikastuotto voi osaltaan selittää emojen vähäistä aggressiivisuutta.

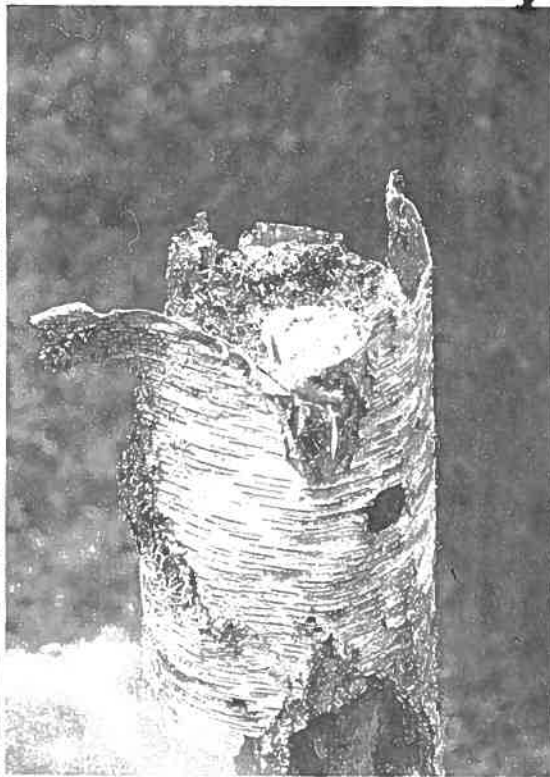
Loppukesän aikana ainakin kolme rengastamatonta pöllönuorukaista löytyi kuolleena. Lisäksi Nurmeksessa hoidettiin ja rengastettiin yksi nälkiintynyt yksilö.

Pesinnän ajoittuminen

Lapinpöllön pesintää Pohjois-Karjalassa vuonna 1985 voidaan pitää normaalia myöhäisempänä. Muninnan alku ja kuoriutuminen voitiin kohtuullisella (\pm 5 vrk) tarkkuudella määrittää Nurmeksessa viidessä ja Kontiolahdessa yhdessä pesinnässä. Aikaisin muninnan aloitus oli tapahtunut noin 23.4. ja myöhäisin 17.5., joten aikaeroa on yli kolme viikkoa. Keskiarvopäivämääräksi tulee 4.5. (n=6). Muninnan aloitusta las-

Lapinpöllön erilaisia pesäpaikkoja Nurmeksen maisemista (Valok. Hannu Lehtoranta)

kettaessa olen käyttänyt haudonta-aikana 33 vuorokautta (HELO 1984). HELO (1984) on todennut, että muninta hyvinä myyrävuosina voi alkaa jo maaliskuussa. Esimerkiksi Kainuussa oli vuonna 1978 aloituksen keskiarvo 18.4. (n=9). Melko hyvinä myyrävuosina pesinnän alku ajoittuu vasta huhti-toukokuun vaihteeseen. Kainuun keskiarvopäivä oli vuonna 1977 1.5. (n=16). Kova hanki tai myyräkantojen voimakas kasvu heikosta hyväksi loppukeväällä voi siirtää pesinnän aloittamisen painopisteen jopa touko-kesäkuun vaihteeseen. Näin Kainuussa on tapahtunut mm. vuonna 1981.

Vuonna 1985 kevään lumiolosuhteet saattoivat aiheuttaa pesinnän alun siirtymisen selvästi toukokuun puolelle.

Ensimmäisen poikasen kuoriutumisaikajankonta vaihteli aikavälillä 25.5.-18.6. Keskiarvopäiväksi tulee 5.6. (n=6). Poikueen säilymisestä emojen hoidossa saatiin seuraava havainto. Nurmeksessa todettiin vielä 1.9. kasassa oleva poikue. Poikasilla nähtiin jalassa renkaat, joten oli mahdollista ja todennäköistä, että kyseessä oli reilun kolmen kilometrin päässä rengastettu poikue.

Poikaset sekoittuivat

Edellä on jo mainittu lähekkäisistä pesinnöistä Nurmeksessa. Näihin pesintöihin liittyi lyhyesti kerrottuna seuraava erikoisuus. (LEHTORANTA 1986 b). Rengastin 4.6. pesästä Nurmes 1 (taulukko 1) kaksi poikasta renkailla M-18847 ja -48. Pesällä olivat sekä koiras että naaras. Vain 49 metrin päässä ollelle pesälle Nurmes 2 en tuolloin vielä kiivennyt, mutta hautova naaras näkyi pesästä. Pesillä käytiin 24.6., jolloin ykköspesän poikaset olivat maastossa ja myös kakkospesästä vanhin poikanen. Rengastin sen renkaalla M-18854. Samalla kertaa otettiin ykköspesän naaras kiinni ja rengastettiin. Tuolloin todettiin, että naaras puolusti aggressiivisesti sekä M-18847:ää että M-18854:ää eli eri pesien poikasia. Em. poikaset löytyivät 30.6. istumassa samalta juurakolta noin 200 m pesästä ja niitä puolusti rengastettu naaras. Näytti siis siltä, että pesien yksi ja kaksi poikaset olivat menneet sekaisin.

Vielä 7.7. totesin "neliseiskan" ja "viisinelosen" liikkuvan yhdessä ja niitä vartioi rengastettu naaras.

Oletettavasti poikkeuksellisen lähekkäinen pesintä aiheutti sen, että poikaset sekoittuivat.

Valitettavasti pesintöjä ei seurattu tarkasti. Enimmillään paikalla todettiin kaksi naarasta ja yksi koiras. Täten on mahdollista, että yhdellä koiraalla oli kaksi pesivää naarasta. Tällaisesta ei kirjallisuudessa ole mainintoja, mutta monet pöllötutkijat ovat keskusteluissa pitäneet moniavioisuutta mahdollisena.

Jo nuorelta iältä lapinpöllössä on aimo annos arvokkuutta (Valok. Hannu Lehtoranta)

Yhden koiraan ja kahden naaraan pesinnän mahdollisuutta puolustaa myös se, että pesintöjen välinen aikaero oli noin kaksi viikkoa. Koiras saattoi houkutella tyhjälle pesäpaikalle toisen naaraan. Lopuksion kuitenkin todettava, että normaali kahden parin pesintä ei ole poissuljettu vaihtoehto.

Pesintä muualla Suomessa ja parimääräarviot

Lapinpöllön pesintä vuonna 1985 oli ennätysellistä myös muualla Suomessa. Pesä- ja poikaslöytöjä tehtiin yhteensä 67 ja yhteensä lapinpöllöreviirejä todettiin 130 (SOLONEN 1986). Esiintymisen keskus oli Pohjois-Karjalassa (27 reviiriä) ja Kainuussa (33 reviiriä). Poikkeuksellista esiintymisessä oli se, että pesintöjä todettiin aivan etelärannikolla saakka (Uusimaalla 2 pesälöytöä) (SOLONEN 1986). Lapissa oli myyräkato ja siellä todettiin vain 6 reviiriä. SOLONEN (1986) on kirjoituksessaan arvioinut lapinpöllöjen kokonaismäärää Suomessa vuonna 1985. Arvio perustuu arvioon käytettävissä olleista risupesistä, tarkastettuihin risupesiin ja niissä pesineisiin lapinpöllöihin. Parimääräarvioksi Solonen esittää noin 1500 paria, joista 310 Pohjois-Karjalassa. Oman arvioni perusteella Pohjois-Karjalassa

pesi korkeintaan puolet tuosta määrästä eli 100-150 paria. Mielestäni Solosen arvio ei huomioi riittävästi esimerkiksi sitä seikkaa, että puolet Pohjois-Karjalasta oli myyrätyhjiötä ja samalla tyhjä lapinpöllöistä.

Oman arvioni tein sekä tuntumalukuna kunnittain että tarjolla olleiden pesäpaikkojen pohjalta (hyvällä myyräalueella). Laskennan perusteena pidin 7-10 risupesää/100 km².

Molemmat arviointitapani johtivat 100-150 parin haarukkaan.

Unohtumaton vuosi

Lapinpöllö toi kesän 1985 lintumaailmaan rikastuttavan lisän. Päätteeneksi sallittakoon kirjoittajalle pieni paluu muistoissa tuohon unohtumattomaan kesään, vaikka en pystykään ulkopuoliselle kirjallisesti välittämään niitä elämyksiä, joita vain salamyhkäinen lapinpöllö voi saada aikaan. Niitä tuntoja ei voi kuvata, kun samana päivänä käy kuudella lappalaisen pesällä - etenkin kun aamulla liikkeelle lähtiessä oli tiedossa vain yksi pesä.

Vähällä ei myöskään unohdu se hetki, kun istuin valtimolaisen hakkuuaukon keskelle jätetyssä yksinäisessä ikimänyssä valmiina kihlaamaan kaksi komeaa pöllönpoikaa. Naaras tuli puuhun parin metrin päähän ja pian myös koiras lennähti paikalle myyrä nokassaan. Lähes käden ulottuvilla istuen se päästeli äännähdyksiä. Katsoi minua. Vilkaisi pesään. Ja erityisesti katseli naarasta. Minuutin kuluttua se hyppäsi naaraan viereen ja antoi myyrän sille. Sitten koiras lähti lentoon ja häipyi uutta saalista etsimään. Tuli mieleen, että kumpu me ihmisetkin hoidaisimme tehtävämme yhtä sääntillisesti. Totta puhuen, käväisi siinä mielessäni myös kamera, joka oli jäänyt puun juurelle. Tilanne ei piirtynyt filmille, mutta yhden ihmisen aivojen solukossa se kuitenkin on tarkasti tallentuneena.

KIRJALLISUUS

HELO, P. 1984: Yön linnut - kirja Suomen pöllöistä s. 131-135.
LEHTORANTA, H. 1986 a: Pöllöjen pesintä v. 1985 Pohjois-Karjalassa Siipirikko 13: 18-26.
LEHTORANTA, H. 1986 b: Lapinpöllöjen (Strix nebulosa) lähekkäisestä pesinnästä. Lintumies 21: 32
MIKKOLA, H. 1983: Owls of Europe s. 178-212.
PUSA, J. ja V. 1981: Pöllöjen pesivät kannat Pohjois-Karjalassa 1973-80. Siipirikko 8: 95-107.
SOLONEN, T. 1986: Lapinpöllön (Strix nebulosa) pesintä Suomessa. Lintumies 21: 11-18.

TI EDONANTO

VARPUSHAUKAT PESÄNSÄ PUOLUSTAJINA

Hannu Lehtoranta

Siipirikko 1/85:ssä oli Juha Miettisen tiedonanto pesällä kimppuun käyneestä varpushaukkakoirasta. Ovatkohan varpushaukat tulossa entistä aggressiivisemmiksi, sillä kesällä 1985 sain kimppuuni varpushaukan kahdella pesällä.

Juuan Nunnanlahdessa menin 13.7.-85 rengastamaan neljää poikasta ja pesälle kiivetessäni paikalle tuli ensin naaras, joka aloitti kiihkeän varoittelun ja teki pari vaaratonta syöksyä tunkeilijaa kohden. Hetken päästä saapui koiras, joka säikäytti minut oikein kunnolla tekemällä syöksyn aivan päätä hipaisten. Koiras teki vielä kaksi syöksyä iskemättä kuitenkaan kiinni, mutta sitten se tyytyi varoitteluun. Nurmeksen Lukanpurolla tapaus toistui heti seuraavana päivänä eli 14.7.-85. Siellä koiras teki neljä kiihkeää syöksyä päätä kohti, mutta sielläkään lintu ei iskenyt kiinni. Syöksyissä tuli todistetuksi varpushaukan loistava lentotaito tiheässä metsässä. Myös tämän pesän koiras tyytyi syöksyjen jälkeen varoitteluun.

Tulkoon tässä samalla mainituksi kaksi muuta tapausta, jotka osoittavat varpushaukkakoiraan tulevan pesälle melko "sokkona". Heinäveden Särkelässä menin 12.7.-82 rengastamaan varpushaukan pesälle. Olin juuri "kihlaamassa" ensimmäistä poikasta, kun koiras tuli vauhdilla pesään mukanaan kynitty rastaan poikanen. Säikähdys oli molemminpuolinen. Minä pysyin turvavyön ansiosta puussa, mutta koiras tippui saalis mukanaan aivan maahan asti. Saalis jäi maahan ja koiras poistui jäämättä varoittelemaan.

Juuan Polvelassa olin 10.7.-84 rengastamassa poikuetta kun koiras tupsahti pesään mukanaan nuori kirvinen. Tällä kertaa ilmeisesti minä säikähdin enemmän, koska koiras lähti pesästä kuin mitään erikoista ei olisi tapahtunut.

Edellä mainitut tapaukset ovat saaneet minut vakuuttuneeksi turvavyön ja silmäsuojaimen tarpeellisuudesta kaikissa petolinturengastuksissa. Aggressiivisuus näyttää lisääntyvän eri petolintulajien keskuudessa, sillä päälleikäviin lajeihin on havaintojen mukaan liitettävä mm. huuhkaja (HELO 1984), kanahaukka (TUNTURI 1985) ja kalasääski (Kimmo Koskela, kirj. ilmoitus).

KIRJALLISUUS

HELO, P. 1984: Yön linnut-kirja Suomen pöllöistä.
MIETTINEN, J. 1985: Varpushaukka pesänsä puolustajana. Siipirikko 12:38
TUNTURI, K. 1985: Petolintukatsaus 1984. Aureola 10: 34-40.

PKLTY:n TILITYS VUODELTA 1985

TULOSLASKELMA 1.1. - 31.12.1985

VARSINAISEN TOIMINTA
 Myynti 12310,17
 Teurat 5861,75
 Varausmuutos 7427,25
 4882,92

Jäsentiedote 3462,35
 Toimistotarvikkeet 167,50
 Hallinnon kulut 22,03
 Jooksevat kulut 1800,25
 -5452,63

Lintusaaren Jooksevat kulut 2088,15
 Lintusaaren ostot 120,00
 Kulujaikää -2188,15
 -2757,86

VARAINHAKEMINEN
 Jäsenmaksut 4173,00
 Korhotoivot 434,26
 4607,26
 1849,40

AVUSTUKSET
 Lintusaaren avustus 1000,00
 2849,40

POISTOT
 Kalustosta 203,00
 Lintusaaren kalustosta 1415,00
 Tilikauden voitto 1232,40

MYNNIN ERITTELY 31.12.1985
 7633,00

Auringonkukan siemenet 543,00
 Kortit 115,00
 Pinnavikhot 39,00
 Hihamerkit ja tarrat 1690,00
 Kirjat 1917,50
 Pönttöt 3594,00
 Verkot ja vasaat lintusaamalle 15631,50
 -3321,33

Tilisaamiset vuodelta 1984 12310,17 mk

TASE 31.12.1985

VASTAANAA
 Raholusamaisuus 131,04
 Kassa 0,00
 Postisiirto 5329,66
 Pankkitili 3270,38
 Siirtosavast 8731,71
 Vaihdo-omaisuus 3573,00
 Veranto

Käyttöomaisuus 100,00
 Rakennelmat 420,00
 Koneet ja kalusto 2350,00
 Lintusaaren kalusto 15174,71

VASTATTAVAA
 Vieras pölkö 8711,71
 Tilikauden voitto 1232,40
 9944,11

One pölkö 5230,60
 Pölkö 1.1.1985
 Tilikauden voitto 9944,11
 15174,71

PKLTY KALUSTO 31.12.1985

Arvo 1.1.85 Poisto-85 Arvo 31.12.85

Kirjoituskone (-81)	181	61	120
Lasukone (-81)	63	23	40
Diaheitin (-82)	129	29	100
Kaasupullo	42	12	30
Kirjoituskone (vanha)	24	24	-
Tuolit (2 kpl)	10	10	-
Valkokangas (-84)	105	25	80
Lasikin (-85)	69	19	50
	623 mk	203 mk	420 mk

LINTUSAAMA 1985
 Tulolaskelma
 Varsinaisen toiminta
 Ruokintakulut 750,00
 Kalustohankinnat 70,00
 Jooksevat kulut 1423,15
 Kulujaikää -1958,15
 Avustukset 1000,00
 Maailman luonnon säätiö 1240,00
 Joensuu kaupunki / sähkö 2240,00
 Siirtovelka -1240,00
 Joensuu kaupunki / sähkö 1414,00
 Poistot kalustosta -1414,00
 Lintusaaren tilikauden tappio 2372,15 mk

PKLTY VARASTOT 31.12.1985

A Vaihdo-omaisuus
 1. Kortit ja taulut a' 9 mk
 a) Helon kortit 113
 - R. Juvaste 18
 - H. Lehtonen 3
 - J. Miettinen 19
 - J. Miettinen 18
 - R. Komu 18
 Yhteensä 171
 1539 mk

b) Muut
 LYL kortit 41 a' lak
 SLY taulu 5 a' 19 mk
 Kirjat
 R. Juvaste -Lh-opas 24 a' 18 mk
 -Här lintuja 6 a' 18 mk
 -78n linnut 11 a' 129 mk
 T. Karkkainen -Lh opas 8 a' 18 mk
 -Rokke 3 a' 119 mk
 2424 mk

3. Pönttöt
 Kottarainen RJ 20 ja HL 4 24 a' 10 mk
 Pikkulintu RJ 19, HL 2 ja kaupunki 30 a' 8mk 648 mk
 4. Pinnavikhot
 RJ 29 ja VT 43 72 a' 0,50 36 mk
 5. Tarrat ja neerkit
 PKLTY tarra 120 kpl a' 2,50 mk
 PKLTY neerki 90 kpl a' 5,00 mk
 LYL tarra 14 kpl a' 5,00 mk
 LYL neerki 17 kpl a' 5,00 mk
 6. Auringonkukan siemenet
 225 kg a' 7 mk
 7. Postimerkkejä
 RJ 12,40 ja JP 2,60
 8. Muu omaisuus entisaalliksen lukuunottamatta
 Lintusaaren hankintoja (- laskin/kalusto)

Kohdat 1-7
 Alliarvot
 Kirjanpitoarvo 31.12.1985

Lintusaaren kalusto 31.13.1985
 Arvo 1.1.85 Poisto-85 Arvo 31.12.85
 Haukkahäkki (-85) 70 20 50
 Verkot (-84) 3275 1275 2000
 Vaakoja (-84) 419 109 300
 3764 mk 1414 mk 2350 mk

Kohdat 1-7
 Alliarvot
 Kirjanpitoarvo 31.12.1985

Lintusaaren kalusto 31.13.1985

Arvo 1.1.85 Poisto-85 Arvo 31.12.85
 Haukkahäkki (-85) 70 20 50
 Verkot (-84) 3275 1275 2000
 Vaakoja (-84) 419 109 300
 3764 mk 1414 mk 2350 mk

PKLTY TIEDOTTAA

PKLTY TIEDOTTAA

PKLTY TIEDOTTAA

"PIDAN POLLÖISTÄ" T-PAITTOJA KESÄKSI !!!

Yhdistyksemme painattaa jälleen suosittua pöllöpaittaa, nyt kotimaisena T-paitana. Pöllökuvio rinnassa vasemmalla n. 10 cm:n kokoisena. Paidan väri on vaaleansininen ja kokoja xs,s,m,l,xl löytyy. Paidan hinta on jäsenille 40mk ja muille 50mk. Varaa omasi heti, sillä paittoja on tilattu vain 70 kpl. Paidat valmistuvat toukokuun puoliväliin mennessä.

YHDISTYKSEMME OMAISUUTIA MYYDÄÄN !!!

Yhdistyksen ja LYL:n tarroja (a 5mk) ja hihamerkkejä (a 8mk), P.Helon luontokorttisarjoja (16 kpl) ja -tauluja sekä SLY:n julisteita (a 18mk), pinnavikhoja (a 2mk), porattuja pönttöjä (a 20/25mk), Siipirikkoja (vsk.1977-1984 a 10mk, vsk 1985 15mk, juhlanro 3/81 a 15mk, irtonumerot a 4mk), lintukirjojajne

KAUPPATAPAHTUMANA TOUKOKUUN KOKOONTUMINEN !!!

Pidämme ylimääräisen kokoontumisen keskiviikkona 21.5. Yliopiston Biologian laitoksella klo 18.00 (Huom. Mikäli virkamieslakon takia tämä lehti ei ehdi teille ennen edellistä tiistaita, niin kokoontumista siirretään aina viikolla eteenpäin kunnes tämä lehti tulee.) Ko. kokoontuminen ei ole varsinainen kokous vaan epävirallinen kauppatapahtuma, mutta voimme tottakai hyödyntää tapahtumaa myös Atlaksen ym. asioiden tiimoilla. Tule tinkimään ja tekemään tarjouksia, voit tuoda omaakin lintuharrastukseen liittyvää kamaa kaupan. Jos et pääse tulemaan voit tietysti tilata mm. ylläolevia tuotteita yhdistyksen osoitteella tai suoraan Risto Juvasteelta (80510 Onttola puh.973-801293), joka jostain kumman syystä edelleen hoitaa yhdistyksemme kauppaa. Osoitemuutokset, lehden postitus yms. jäsenrekisteriasiat voi myös hoitaa kiireisissä tapauksissa suoraan yo. Onttolan osoitteeseen !!!

Yhdistyksen seuraavat varsinaiset kokoukset ovatkin sitten syksyllä syys-, loka- ja marraskuun viimeisinä keskiviikkoina eli 24.9., 29.10. ja 26.11. klo 18 (Biologian laitoksella).

I T Ä M E R E N L O K K I L I N N U T

on ilmestynyt, hinta 135 mk + postikulut 12 mk. Kirjan voi tilata maksamalla kirjan hinnan ja postikulut tilille

PKLTY/Timo Karkkiainen
 P-K:n Sp Joensuu
 465277 - 443508

tai puhelimitse 973 - 122191
 (Huom! muuttunut puhelinnumero)

JOUKKOJULKAISU

S I I P I R I K K O Vol. 12 1985

	Sivu/N:o
Hottola Petri, Kauhanen Hannu ja Leivo Mauri. Pinnarallipäivä 12.5.1984 Pohjois-Karjalassa	29/1
Hottola Petri ja Miettinen Juha. Pähkinänakkelivaellus 1983/84 Pohjois-Karjalassa	118/4
Kauhanen Hannu, Leivo Mauri ja Pursiainen Jouni. Kevätmuuton kulku 1984 Pohjois-Karjalassa	3/1
Kauhanen Hannu. Miehemme Batumissa 29.9.-8.10.1984	64/2
Lahtinen Jukka. Eläinpuistot lintusuojelellussa	103/3
Lehtoranta Hannu. Pöllöt 1984 Pohjois-Karjalassa	21/1
Lehtoranta Hannu. Päiväpetolinnut 1984 Pohjois-Karjalassa ...	49/2
Lehtoranta Hannu. Kalasääsken pesiminen Pohjois-Karjalassa 1980-84	54/2
Leivo Mauri. Muuan pohjoiskarjalainen havaintoverkosto eli yhteismuutonhavainnointi 24.4.1984	20/1
Leivo Mauri. Pikku- ja naurulokin häviäminen Vuonoksen teko- altailta syksyllä 1984	62/2
Leivo Mauri. Syysmuutto 1984 Pohjois-Karjalassa	75/3
Leivo Mauri ja Parviainen Ari. Rariteetit 1984 Pohjois-Karja- lassa	125/4
Miettinen Juha. Kesähavainnot 1984 Pohjois-Karjalassa	43/2
Miettinen Juha. Höylas - Itä-Suomen ensimmäisen lintuaseman ensiaskeleet	58/2
Miettinen Juha. Syksyn 1984 vaelluslinnut Pohjois-Karjalassa.	90/3
Raitio Matti. Satunnaisvieraana: - Pikkukorppikotka Värtsi- lässä 1980	34/1
Räsänen Hannu. Bongari liikenteessä	99/3
Tiussa Jouko. Talitiaisen ja varpusen talvikauden mitoista Pohjois-Karjalassa	93/3
Tiussa Jouko. Talvilinnut 1984/85 Pohjois-Karjalassa	107/4
<u>Sekalaisia</u>	
Haaste	33/1
Tiedonantoja	37/1
PKLTY:n toimintakertomus vuodelta 1984	39/1
PKLTY:n toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 1985	39/1
Vol. 1984	40/1
Tiedonantoja	70/2
Valkoselkätikkahavainnot kaivataan	117/4
Ilmoitus	131/4
PKLTY:n jäsenluettelo	132/4
Atlasprojekti käynnistyi	136/4